

VERTIMAS

Biologinės įvairovės konvencijos**NAGOJOS PROTOKOLAS****dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir sąžiningo bei teisingo naudos, gaunamos juos naudojant, pasidalijimo**

ŠIO PROTOKOLO ŠALYS,

BŪDAMOS Biologinės įvairovės konvencijos (toliau – Konvencija) šalys,

PRISIMINDAMOS, kad sąžiningas ir teisingas naudos, gaunamos naudojant genetinius išteklius, pasidalijimas yra vienas iš trijų pagrindinių Konvencijos tikslų ir pripažindamos, kad šiuo Protokolu siekiama įgyvendinti šį Konvencijoje nustatytą tikslą,

DAR KARTĄ PATVIRTINDAMOS, kad valstybės turi suverenias teises į savo gamtos išteklius – tai nustatyta ir Konvencijos nuostatose,

VĖL PRISIMINDAMOS Konvencijos 15 straipsnį,

PRIPAŽINDAMOS, kad technologijų perdavimas ir bendradarbiavimas, kuriais padidinami besivystančių šalių gebėjimai atlikti mokslinius tyrimus ir diegti naujoves, taip siekiant padidinti genetinių išteklių vertę šiose šalyse, remiantis Konvencijos 16 ir 19 straipsniais, labai prisideda prie darnaus vystymosi,

PRIPAŽINDAMOS, jog tai, kad visuomenė informuojama apie ekonominę ekosistemų ir biologinės įvairovės vertę ir apie sąžiningą bei teisingą šios ekonominės vertės pasidalijimą su biologinės įvairovės saugotojais, yra didžiausia paskata išsaugoti biologinę įvairovę ir užtikrinti tvarų jos komponentų naudojimą,

PRIPAŽINDAMOS, kad galimybė naudotis ir dalytis nauda gali padėti išsaugoti ir tvariai naudoti biologinę įvairovę, naikinti skurdą ir didinti aplinkos tvarumą, taip padedant siekti Tūkstantmečio vystymosi tikslų;

PRIPAŽINDAMOS ryšį tarp galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir sąžiningo bei teisingo naudos, gaunamos naudojant tokius išteklius, pasidalijimo,

PRIPAŽINDAMOS teisinio tikrumo, susijusio su galimybe naudotis genetiniais ištekliais ir sąžiningo bei teisingo naudos, gaunamos naudojant tokius išteklius, pasidalijimo, užtikrinimo svarbą,

TAIP PAT PRIPAŽINDAMOS, kad svarbu skatinti teisingumą ir sąžiningumą genetinių išteklių tiekėjų ir naudotojų derybose dėl abipusiai sutartų sąlygų,

TAIP PAT PRIPAŽINDAMOS gyvybiškai svarbų moterų vaidmenį suteikiant galimybę naudotis genetiniais ištekliais ir pasidalijant nauda ir

PATVIRTINDAMOS poreikį, kad moterys turi dalyvauti visuose su biologinės įvairovės išsaugojimu susijusios politikos formavimo ir įgyvendinimo lygmenyse,

PASIRYŽUSIOS toliau remti veiksmingą Konvencijos nuostatų dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo įgyvendinimą,

PRIPAŽINDAMOS, kad reikia naujoviško sprendimo, kaip sąžiningai ir teisingai pasidalyti naudą, gaunamą naudojant genetinius išteklius ir tradicines žinias, susijusias su genetiniais ištekliais, priklausančiais kelioms valstybėms, arba kurių atžvilgiu nėra galimybės suteikti ar gauti sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją,

PRIPAŽINDAMOS genetinių išteklių svarbą aprūpinimui maistu, visuomenės sveikatai, biologinės įvairovės išsaugojimui ir klimato kaitos švelninimui bei prisitaikymui prie jos,

PRIPAŽINDAMOS savitą žemės ūkio biologinę įvairovę, jos ypatumus ir problemas, kurioms reikia savitų sprendimų,

PRIPAŽINDAMOS tai, kad visos šalys tarpusavyje yra priklausomos genetinių išteklių maisto pramonei ir žemės ūkiui atžvilgiu, taip pat pripažindamos genetinių išteklių ypatingą pobūdį ir svarbą, siekiant aprūpinimo maistu saugumo visame pasaulyje ir tvaraus žemės ūkio vystymosi, kartu mažinant skurdą ir kovojant su klimato kaita, ir patvirtindamos Tarptautinės sutarties dėl maisto ir žemės ūkio paskirties augalų genetinių išteklių ir Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) maisto ir žemės ūkio paskirties genetinių išteklių komisijos pagrindinį su tuo susijusį vaidmenį,

ATMENANČIOS Pasaulio sveikatos organizacijos Tarptautinės sveikatos priežiūros taisyklės (2005 m.) ir tai, kad svarbu užtikrinti galimybę naudotis žmogaus patogenais pasirengimo grėsmei visuomenės sveikatai ir reagavimo tikslais,

PRIPAŽINDAMOS darbą, atliekamą kituose tarptautiniuose forumuose, susijusiuose su galimybe naudotis genetiniais ištekliais ir naudoti pasidalijimu;

PRISIMINDAMOS Daugiašalę galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudoti pasidalijimo sistema, sukurtą pagal Tarptautinę sutartį dėl maisto ir žemės ūkio paskirties augalų genetinių išteklių ir derinant su Konvencija,

PRIPAŽINDAMOS, kad tarptautiniai dokumentai, susiję su galimybe naudotis genetiniais ištekliais ir naudoti pasidalijimu, turėtų vieni kitus papildyti siekiant Konvencijos tikslų,

PRISIMINDAMOS Konvencijos 8 straipsnio j dalies, susijusios su tradicinėmis žiniomis, susijusiomis su genetiniais ištekliais, ir sąžiningą bei teisingą naudoti, gaunamos naudojantis tokiomis žiniomis, pasidalijimą, aktualumą,

ATKREIPDAMOS dėmesį į genetinių išteklių ir tradicinių žinių tarpusavio ryšį, jų neatskiriamumą nuo čiabuvių ir vietos bendruomenių, tradicinių žinių svarbą biologinės įvairovės išsaugojimui ir tvariam jos sudedamųjų dalių naudojimui, taip pat tų bendruomenių tvariams pragyvenimo šaltiniams,

PRIPAŽINDAMOS aplinkybių, kuriomis tradicinės žinios, susijusios su genetiniais ištekliais, saugomos čiabuvių ir vietos bendruomenėse ar priklauso toms bendruomenėms, įvairumą,

ATMINDAMOS, kad būtent čiabuvių ir vietos bendruomenės turi teisę nustatyti teisėtus jų tradicinių žinių, susijusių su genetiniais ištekliais, saugotojus savo bendruomenėse,

BE TO, PRIPAŽINDAMOS unikalias aplinkybes, kuriomis tokios žodinės, dokumentuotos ar kita forma pateikiamos tradicinės žinios, susijusios su genetiniais ištekliais, saugomos šalyse, ir tai atspindi turtingą kultūros paveldą, svarbų biologinės įvairovės išsaugojimui ir tvariam naudojimui,

ATKREIPDAMOS DĖMESĮ į Jungtinių Tautų Deklaraciją dėl čiabuvių tautų teisių ir

PATVIRTINDAMOS, kad nė viena šio Protokolo nuostata neturi būti suprantama kaip menkinanti ar panaikinanti čiabuvių ir vietos bendruomenių turimas teises,

SUSITARĖ:

1 straipsnis

Tikslas

Šio Protokolo tikslas – sąžiningas ir teisingas dalijimasis nauda, gaunama naudojant genetinius išteklius, įskaitant tinkamas galimybes naudoti genetiniais ištekliais ir tinkamą svarbių technologijų perdavimą, taip pat atsižvelgiant į visas teises į tuos išteklius ir technologijas ir tinkamą finansavimą, taip padedant išsaugoti biologinę įvairovę ir tvarų jos sudedamųjų dalių naudojimą.

2 straipsnis

Vartojamos sąvokos

Šiame Protokole vartojamos Konvencijos 2 straipsnyje apibrėžtos sąvokos. Be to, šiame Protokole vartojamos šios sąvokos:

- a) Šalių konferencija – Konvencijos Šalių konferencija;
- b) Konvencija – Biologinės įvairovės konvencija;
- c) genetinių išteklių naudojimas – genetinės ir (arba) biocheminės genetinių išteklių sudėties moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, įskaitant biotechnologijų, apibrėžtų Konvencijos 2 straipsnyje, taikymą;
- d) biotechnologija – kaip apibrėžta Konvencijos 2 straipsnyje, reiškia bet kurią technologiją, susijusią su biologinėmis sistemomis, gyvais organizmais arba jų dariniais, produktams ar procesams pagaminti arba pakeisti konkrečiam jų naudojimui;
- e) darinys – natūraliai esantis biocheminis junginys, atsirandantis iš biologinių ar genetinių išteklių genetinės ekspresijos ar metabolizmo, net jei jame nėra funkcinių paveldimumo vienetų.

3 straipsnis

Taikymo sritis

Šis Protokolas taikomas genetiniams ištekliams, kiek tai nustatyta Konvencijos 15 straipsnyje, ir naudai, gaunamai naudojant tokius išteklius. Šis Protokolas taip pat taikomas tradicinėms žinioms, susijusioms su genetiniais ištekliais, tiek, kiek tai nustatyta Konvencijoje, ir naudai, gaunamai naudojantis tokiomis žiniomis.

4 straipsnis

Ryšys su tarptautiniais susitarimais ir dokumentais

1. Šio Protokolo nuostatos neturi poveikio nė vienos Šalies teisėms ir įsipareigojimams, kylantiems iš bet kurio galiojančio tarptautinio susitarimo, išskyrus tuos atvejus, kai dėl tokių teisių ir įsipareigojimų įgyvendinimo biologinei įvairovei būtų daroma didelė žala ar kiltų grėsmė. Šia straipsnio dalimi nesiekama nustatyti šio Protokolo ir kitų tarptautinių dokumentų hierarchijos.
2. Nė viena šio Protokolo nuostata netrukdo Šalims rengti ir įgyvendinti kitus aktualius tarptautinius susitarimus, įskaitant kitus konkrečius susitarimus dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo, jei tik jais padedama siekti Konvencijos ir šio Protokolo tikslų ir jiems neprieštarujama.
3. Šis Protokolas įgyvendinamas taip, kad padėtų įgyvendinti kitas tarptautines su šiuo Protokolu susijusias priemones. Deramas dėmesys turi būti kreipiamas į tokius tarptautinius dokumentus ir į svarbių tarptautinių organizacijų atliekamą naudingą ir aktualų darbą ar taikomą praktiką, jei tik taip palaikomi Konvencijos ir šio Protokolo tikslai ir jiems neprieštarujama.
4. Šis Protokolas – Konvencijos nuostatų dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo įgyvendinimo priemonė. Kai taikomas konkretus tarptautinis dokumentas dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo, atitinkantis Konvencijos ir šio Protokolo tikslus ir jiems neprieštaraujantis, šis Protokolas netaikomas konkreto dokumento šaliai ar šalims konkrečių genetinių išteklių, kuriems taikomas tas konkretus dokumentas ir, kurie nustatyti tame konkrečiame dokumente, atžvilgiu.

5 straipsnis

Sąžiningas ir teisingas naudos pasidalijimas

1. Pagal Konvencijos 15 straipsnio 3 ir 7 dalis, nauda, gaunama naudojant genetinius išteklius, taip pat vėliau taikant ir komercializuojant rezultatus, sąžiningai ir teisingai pasidalijama su Šalimi, teikiančia tokius išteklius, tai yra su tokių išteklių kilmės šalimi arba Šalimi, įsigijusia genetinius išteklius pagal Konvenciją. Toks pasidalijimas turi būti vykdomas abipusiai sutartomis sąlygomis.
2. Kiekviena Šalis prireikus imasi teisinių, administracinių ar politinių priemonių, siekdama užtikrinti, kad nauda, gaunama naudojant genetinius išteklius, kuriuos saugo čiabuvių ir vietos bendruomenės, pagal vidaus teisės aktus dėl tų čiabuvių ir vietos bendruomenių įtvirtintų teisių į tuos genetinius išteklius, būtų pasidalijama sąžiningai ir teisingai su susijusiomis bendruomenėmis abipusiai sutartomis sąlygomis.
3. 1 daliai įgyvendinti kiekviena Šalis prireikus imasi teisinių, administracinių ar politinių priemonių.
4. Nauda gali būti piniginė ir nepiniginė, įskaitant tai, kas išvardyta priede, tačiau tuo neapsiribojant.
5. Prireikus kiekviena Šalis imasi teisinių, administracinių ar politinių priemonių, siekdama, kad nauda, gaunama naudojantis tradicinėmis žiniomis, susijusiomis su genetiniais ištekliais, būtų sąžiningai ir teisingai pasidalijama su čiabuvių ir vietos bendruomenėmis, saugančiomis tas žinias. Toks pasidalijimas turi būti vykdomas abipusiai sutartomis sąlygomis.

6 straipsnis

Galimybė naudotis genetiniais ištekliais

1. Įgyvendinant suverenias teises į gamtinius išteklius ir laikantis vidaus teisės aktų ar norminių reikalavimų dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo, galimybė naudotis genetiniais ištekliais, siekiant juos panaudoti, suteikiama tik prieš tai gavus tokius išteklius teikiančios Šalies, kuri yra tokių išteklių kilmės šalis arba Šalis, įgijusi genetinius išteklius pagal Konvencijos nuostatas, sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, jei tik ta Šalis nenustato kitaip.
2. Pagal vidaus įstatymus kiekviena Šalis prireikus imasi priemonių siekdama užtikrinti, kad norint gauti galimybę naudotis genetiniais ištekliais būtų gautas čiabuvių ir vietos bendruomenių sutikimas, duodamas iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, ar pritarimas ir tokių bendruomenių dalyvavimo užtikrinimas, jei tik jos turi įtvirtintą teisę leisti naudotis tokiais ištekliais.
3. Pagal šio straipsnio pirmąją dalį, kiekviena Šalis, reikalaujanti sutikimo, duodamo iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, prireikus imasi būtinų teisinių, administracinių ar politinių priemonių, kad būtų:
 - a) užtikrintas jų vidaus teisės aktų ar norminių reikalavimų dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo teisinis tikrumas, aiškumas ir skaidrumas;
 - b) užtikrintos sąžiningos ir nesavavališkos taisyklės ir procedūros, susijusios su galimybe naudotis genetiniais ištekliais;
 - c) teikiama informacija, kaip kreiptis dėl sutikimo, duodamo iš anksto gavus visą reikiamą informaciją;
 - d) ekonomiškai efektyviu būdu ir per pagrįstą laikotarpį pateiktas kompetentingos nacionalinės institucijos aiškus ir skaidrus rašytinis sprendimas;
 - e) suteikiant galimybę naudoti išduodamas leidimas ar lygiavertis dokumentas, kaip įrodymas, kad priimtas sprendimas suteikti sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, ir kad nustatytos abipusiai sutartos sąlygos, taip pat kad atitinkamai būtų pranešta Galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo informacijos centrui;
 - f) tam tikrais atvejais ir laikantis vidaus teisės aktų, nustatyti kriterijus ir (arba) procesus, taikomus gaunant čiabuvių ir vietos bendruomenių sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ar pritarimą ir tokių bendruomenių dalyvavimo patvirtinimą; ir
 - g) nustatytos aiškios taisyklės ir sąlygos, kuriomis reglamentuojama, kaip turi būti reikalaujama nustatyti abipusiai sutartas sąlygas ir kaip jos turi būti nustatomos. Tokios sąlygos turi būti išdėstytos raštu ir, be kita ko, gali apimti:
 - i) ginčų sprendimo išlygą;
 - ii) naudos pasidalijimo sąlygas, įskaitant ir nuostatas dėl intelektinės nuosavybės teisių;
 - iii) vėlesnio trečiųjų šalių naudojimosi, jei toks būtų, sąlygas; ir
 - iv) ketinimų pakeitimo sąlygas, jei taikytina.

7 straipsnis

Galimybė naudotis tradicinėmis žiniomis, susijusiomis su genetiniais ištekliais

Vadovaudamasi vidaus įstatymais, kiekviena Šalis prireikus imasi priemonių, siekdama užtikrinti, kad norint gauti galimybę naudotis čiabuvių ir vietos bendruomenių saugomomis tradicinėmis žiniomis, susijusiomis su genetiniais ištekliais, būtų gautas čiabuvių ir vietos bendruomenių sutikimas, duodamas iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, ar pritarimas ir užtikrintas tokių bendruomenių dalyvavimas, ir kad būtų nustatytos abipusiai sutartos sąlygos.

8 straipsnis

Specialios nuostatos

Rengdama ir įgyvendindama savo teisės aktus ar norminius reikalavimus dėl galimybės naudoti genetinius išteklius ir naudos pasidalijimo kiekviena Šalis:

- a) sudaro sąlygas moksliniams tyrimams, kuriais prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo ir tvaraus naudojimo, visų pirma besivystančiose šalyse, skatinti ir remti, įskaitant ir supaprastintas priemones, leidžiančias naudoti genetinius išteklius nekomercinių mokslinių tyrimų tikslais, atsižvelgiant į tai, kad reikia nustatyti sąlygas dėl tokių mokslinių tyrimų paskirties keitimo;
- b) deramai atsižvelgia į kilusias ar grėšiančias ekstremaliąsias situacijas, keliančias pavojų ar darančias žalą žmonių, gyvūnų ar augalų sveikatai, kaip nustatyta nacionaliniu ar tarptautiniu lygmeniu. Šalys gali atsižvelgti į tai, kad reikia skubiai pasinaudoti genetiniais ištekliais ir skubiai sąžiningai bei teisingai pasidalyti nauda, gaunama naudojant tokius genetinius išteklius, įskaitant galimybę teikti prieinamą gydymą tiems, kam jo reikia, ypač besivystančiose šalyse;
- c) atsižvelgia į genetinių išteklių svarbą maistui ir žemės ūkiui ir jų ypatingą vaidmenį užtikrinant aprūpinimą maistu.

9 straipsnis

Prisidėjimas prie išsaugojimo ir tvaraus naudojimo

Šalys skatina naudotojus ir tiekėjus skirti naudą, gaunamą naudojant genetinius išteklius, biologinės įvairovės išsaugojimui ir tvariam jos sudedamųjų dalių naudojimui.

10 straipsnis

Pasaulinis daugiašalis naudos pasidalijimo mechanizmas

Šalys apsvarsto poreikį sukurti pasaulinį daugiašalį naudos pasidalijimo mechanizmą ir tokio mechanizmo veikimo būdus, kad būtų galima sąžiningai ir teisingai dalytis nauda, gaunama naudojant genetinius išteklius ir naudojantis tradicinėmis žiniomis, susijusiomis su genetiniais ištekliais, priklausančiais kelioms valstybėms, arba kurių atžvilgiu nėra galimybės suteikti ar gauti sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją. Nauda, kurią genetinių išteklių ir tradicinių žinių, susijusių su genetiniais ištekliais, naudotojai dalijasi per tokį mechanizmą, skiriama biologinės įvairovės išsaugojimui ir tvariam jos sudedamųjų dalių naudojimui remti visame pasaulyje.

11 straipsnis

Kaimyninių valstybių bendradarbiavimas

1. Tais atvejais, kai tie patys genetiniai ištekliai randami *in situ* daugiau negu vienos Šalies teritorijoje, tos Šalys, siekdamos įgyvendinti šį Protokolą, stengiasi bendradarbiauti, įtraukdamos, jei taikytina, susijusias čiabuvių ir vietos bendruomenes.
2. Kai tas pačias tradicines žinias, susijusias su genetiniais ištekliais, dalijasi viena ar kelios čiabuvių ir vietos bendruomenės keliose šalyse, tos Šalys, siekdamos įgyvendinti šio Protokolo tikslus, stengiasi tinkamai bendradarbiauti, įtraukdamos susijusias čiabuvių ir vietos bendruomenes.

12 straipsnis

Tradicinės su genetiniais ištekliais susijusios žinios

1. Įgyvendindamos savo įsipareigojimus pagal šį Protokolą, Šalys pagal savo vidaus teisę atsižvelgia į taikytiną čiabuvių ir vietos bendruomenių paprotinę teisę, bendruomenių elgesio taisykles ir procedūras, susijusias su tradicinėmis žiniomis apie genetinius išteklius.
2. Šalys, veiksmingai dalyvaujant susijusioms čiabuvių ir vietos bendruomenėms, sukuria mechanizmus, kuriais informuoja potencialius tradicinių žinių, susijusių su genetiniais ištekliais, naudotojus apie jų įsipareigojimus, įskaitant priemones, susijusias su galimybe naudotis tokiomis žiniomis ir sąžiningu bei teisingu naudos, gaunamos naudojantis tokiomis žiniomis, pasidalijimu, pateikiamas per Galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo informacijos centrus.

3. Šalys prireikus stengiasi padėti čiabuvių ir vietos bendruomenėms, įskaitant tokių bendruomenių moteris, rengti:
 - a) bendruomenės elgesio taisykles, susijusias su galimybe naudotis tradicinėmis žiniomis, susijusiomis su genetiniais ištekliais, ir sąžiningu bei teisingu naudos, gaunamos naudojantis tokiomis žiniomis, pasidalijimu;
 - b) būtinausius reikalavimus, taikomus nustatant abipusiai sutartas sąlygas, siekiant užtikrinti sąžiningą ir teisingą naudos, gaunamos naudojantis tradicinėmis žiniomis, susijusiomis su genetiniais ištekliais, pasidalijimą; ir
 - c) tipines sutarties sąlygas, susijusias su naudos, gaunamos naudojantis tradicinėmis žiniomis, susijusiomis su genetiniais ištekliais, pasidalijimu.
4. Šalys, įgyvendindamos šį Protokolą, kiek galima neriboja įprastinio genetinių išteklių bei susijusių tradicinių žinių naudojimo ir jų mainų čiabuvių ir vietos bendruomenėse ir tarp tokių bendruomenių, vadovaujantis Konvencijos tikslais.

13 straipsnis

Pagrindiniai nacionaliniai centrai ir nacionalinės kompetentingos institucijos

1. Kiekviena Šalis skiria pagrindinį nacionalinį centrą galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo klausimais. Pagrindinis nacionalinis centras teikia:
 - a) paraiškų teikėjams, siekiantiems gauti galimybę naudotis genetiniais ištekliais, informaciją apie procedūras, taikomas norint gauti sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, ir nustatyti abipusiai sutartas sąlygas, įskaitant ir naudos pasidalijimą;
 - b) paraiškų teikėjams, siekiantiems gauti galimybę naudotis tradicinėmis žiniomis, susijusiomis su genetiniais ištekliais, kai įmanoma, informaciją apie procedūras, taikomas siekiant gauti čiabuvių ir vietos bendruomenių sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, ar pritarimą ir užtikrinti tokių bendruomenių dalyvavimą, ir nustatyti abipusiai sutartas sąlygas, įskaitant ir naudos pasidalijimą; ir
 - c) informaciją apie nacionalines kompetentingas institucijas, susijusias čiabuvių ir vietos bendruomenes, taip pat suinteresuotuosius subjektus.

Pagrindinis nacionalinis centras yra atsakingas už ryšius su Sekretoriatu.

2. Kiekviena Šalis paskiria vieną ar kelias nacionalines kompetentingas institucijas, klausimams, susijusiems su galimybe naudotis genetiniais ištekliais ir su naudos pasidalijimu, spręsti. Pagal galiojančius nacionalinės teisės aktus, administracines ar politines priemones nacionalinės kompetentingos institucijos yra atsakingos už galimybės naudotis genetiniais ištekliais suteikimą arba, tam tikrais atvejais, rašytinių įrodymų, kad įvykdyti reikalavimai, leidžiantys suteikti galimybę naudotis genetiniais ištekliais, pateikimą, jos taip pat atsakingos už konsultavimą apie galiojančias procedūras ir reikalavimus, taikomus siekiant gauti sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, ir nustatyti abipusiai sutartas sąlygas.
3. Šalis gali paskirti vieną subjektą ir pagrindinio centro, ir nacionalinės kompetentingos institucijos funkcijoms atlikti.
4. Kiekviena Šalis, ne vėliau negu šio Protokolo įsigaliojimo dieną, praneša Sekretoriatui savo pagrindinio nacionalinio centro ir nacionalinės kompetentingos institucijos ar nacionalinių kompetentingų institucijų kontaktinę informaciją. Kai Šalis paskiria daugiau negu vieną nacionalinę kompetentingą instituciją, ji praneša Sekretoriatui, informuodama apie tai, aktualią informaciją apie atitinkamas tų institucijų pareigas. Tam tikrais atvejais tokioje informacijoje turi būti bent jau nurodoma, kuri kompetentinga institucija yra atsakinga už genetinius išteklius, dėl kurių kreipiamasi. Kiekviena šalis tuoj pat praneša Sekretoriatui apie bet kokius pasikeitimus skiriant pagrindinį nacionalinį centrą ar apie nacionalinės kompetentingos institucijos arba nacionalinių kompetentingų institucijų kontaktinės informacijos ar pareigų pasikeitimą.
5. Sekretoriatas pagal šio straipsnio 4 dalį gautą informaciją išplatina per Galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo informacijos centrą.

*14 straipsnis***Galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo informacijos centras ir informacijos mainai**

1. Šiuo Protokolu įsteigiamas Galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo informacijos centras, kaip informacijos mechanizmo pagal Konvencijos 18 straipsnio 3 dalį. Centro paskirtis yra dalijimasis informacija, susijusia su galimybe naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimu. Visų pirma, ji suteikia galimybę gauti kiekvienos šalies pateikiamą informaciją, aktualią įgyvendinant šį Protokolą.

2. Nepažeidžiant konfidencialios informacijos apsaugos nuostatų, kiekviena Šalis pateikia Galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo informacijos centrui visą informaciją, reikalaujamą pagal šį Protokolą, taip pat informaciją, kurios reikalaujama Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių susitikimui, priimtais sprendimais. Tokia informacija apima:

- a) teises, administracines ir politines priemones dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo;
 - b) informaciją apie pagrindinį nacionalinį centrą ir nacionalinę kompetentingą instituciją arba nacionalines kompetentingas institucijas; ir
 - c) leidimus ar lygiaverčius dokumentus, išduodamus galimybės naudotis suteikimo metu, kaip įrodymą, kad priimtas sprendimas suteikti sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, ir kad abipusiai sutarta dėl sąlygų.
3. Tam tikrais atvejais ir jei turima, gali būti pateikiama papildoma informacija, apimanti:
- a) atitinkamas čiabuvių ir vietos bendruomenių kompetentingas institucijas ir informaciją, kurią pateikti nusprendžiama;
 - b) tipines sutartis nuostatas;
 - c) genetinių išteklių stebėsenos metodus ir priemones; ir
 - d) elgesio kodeksus ir gerąją patirtį.
4. Dėl Galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo informacijos centro veikimo būdų, įskaitant jo veiklos ataskaitas, svarsto ir sprendimus priima Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių susitikimui, savo pirmame posėdyje ir vėliau tuos sprendimus nuolat peržiūri.

*15 straipsnis***Vidaus teisės aktų ar norminių reikalavimų dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo laikymasis**

1. Kiekviena Šalis imasi tinkamų, veiksmingų ir proporcingų teisinių, administracinių ar politinių priemonių, kad užtikrintų, jog jos jurisdikcijoje naudojami genetiniai ištekliai būtų gauti turint sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, ir kad būtų nustatytos abipusiai sutartos sąlygos, kaip reikalaujama pagal kitos Šalies vidaus teisės aktus ar norminius reikalavimus dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo.
2. Šalys imasi tinkamų, veiksmingų ir proporcingų priemonių tais atvejais, kai nevykdomos pagal 1 dalį priimtos priemonės.
3. Tam tikrais atvejais ir tiek, kiek įmanoma, Šalys bendradarbiauja, kai įtariama, kad pažeisti 1 dalyje minimi vidaus teisės aktai ar norminiai reikalavimai dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo.

*16 straipsnis***Vidaus teisės aktų ar norminių reikalavimų dėl galimybės naudotis su genetiniais ištekliais susijusiomis tradicinėmis žiniomis ir naudos pasidalijimo laikymasis**

1. Kiekviena Šalis imasi tinkamų, veiksmingų ir proporcingų teisinių, administracinių ar politinių priemonių, kad užtikrintų, jog jos jurisdikcijoje naudojamos su genetiniais ištekliais susijusios tradicinės žinios būtų gautos turint čiabuvių ir vietos bendruomenių sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, ar pritarimą ir užtikrinus tokių bendruomenių dalyvavimą, ir kad būtų nustatytos abipusiai sutartos sąlygos, kaip reikalaujama pagal kitos Šalies vidaus teisės aktus ar norminius reikalavimus dėl galimybės naudotis su genetiniais ištekliais susijusiomis tradicinėmis žiniomis ir naudos pasidalijimo.

2. Šalys imasi tinkamų, veiksmingų ir proporcingų priemonių tais atvejais, kai nesilaikoma pagal 1 dalį patvirtintų priemonių.
3. Tam tikrais atvejais ir tiek, kiek įmanoma, Šalys bendradarbiauja, kai įtariama, kad pažeisti 1 dalyje minimi vidaus teisės aktai ar norminiai reikalavimai dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo.

17 straipsnis

Genetinių išteklių naudojimo stebėseną

1. Siekdama užtikrinti teisės aktų ir norminių reikalavimų laikymąsi, kiekviena Šalis prirėikus imasi priemonių genetinių išteklių naudojimui stebėti ir su naudojimu susijusiam skaidrumui didinti. Šios priemonės – tai:

a) vieno ar kelių kontrolės punktų skyrimas, atliekamas taip:

- i) paskirti kontrolės punktai pagal aplinkybes renka arba gauna svarbią informaciją, susijusią su sutikimu, duodamu iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, genetinių išteklių šaltiniu, abipusiai sutartų sąlygų nustatymu ir (arba) genetinių išteklių panaudojimu, atsižvelgiant į aplinkybes;
- ii) kiekviena Šalis, tam tikrais atvejais ir atsižvelgdama į paskirto kontrolės punkto ypatumus, reikalauja, kad genetinių išteklių naudotojai paskirtam kontrolės punktui pateiktų ankstesniame punkte nurodytą informaciją. Tais atvejais, kai nesilaikoma reikalavimų, kiekviena Šalis imasi tinkamų, veiksmingų ir proporcingų priemonių;
- iii) tokia informacija, įskaitant ir tarptautiniu mastu pripažįstamų atitikties sertifikatų informaciją, kai jie pateikiami, nepažeidžiant konfidencialios informacijos apsaugos nuostatų, bus atitinkamai pateikiama atitinkamoms nacionalinėms institucijoms, Šaliai, teikiančiai sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, ir Galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo informacijos centrui;
- iv) kontrolės punktai turi būti veiksmingi ir atlikti funkcijas, susijusias su šio a punkto įgyvendinimu. Jie turi būti susiję su naudojimosi genetiniais ištekliais arba su susijusios informacijos rinkimu, be kita ko, bet kuriame mokslinių tyrimų, technologinės plėtros, inovacijų, iki komercializacijos ar komercializacijos etape;

b) genetinių išteklių naudotojų ir tiekėjų skatinimas į abipusiai sutartas sąlygas įtraukti dalijimosi informacija nuostatas dėl tokių sąlygų įgyvendinimo, įskaitant ir reikalavimus teikti ataskaitas; ir

c) skatinimas naudoti didelių išlaidų nereikalaujančias ryšių priemones ir sistemas.

2. Pagal 6 straipsnio 3 dalies e punktą išduotas ir Galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo informacijos centrui pateiktas leidimas ar lygiavertis dokumentas yra tarptautiniu mastu pripažįstamas atitikties sertifikatas.

3. Tarptautiniu mastu pripažįstamas atitikties sertifikatas naudojamas kaip įrodymas, kad genetiniai ištekliai, dėl kurių jis išduotas, yra gauti turint sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, ir tai, kad nustatytos abipusiai sutartos sąlygos, kaip reikalaujama pagal Šalies, suteikiančios sutikimą, duodamą iš anksto gavus visą reikiamą informaciją, vidaus teisės aktus ar norminius reikalavimus dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos dalijimosi.

4. Tarptautiniu mastu pripažįstamame atitikties sertifikate turi būti pateikiama bent tokia informacija (jei ji ne konfidenciali):

a) išdavusi institucija;

b) išdavimo data;

c) tiekėjas;

d) unikalus sertifikato identifikavimo numeris;

e) asmuo ar subjektas, kuriam suteiktas sutikimas, duodamas iš anksto gavus visą reikiamą informaciją;

- f) sertifikato dalykas arba genetiniai ištekliai, dėl kurių jis išduotas;
- g) patvirtinimas, kad nustatytos abipusiai sutartos sąlygos;
- h) patvirtinimas, kad gautas sutikimas, duodamas iš anksto gavus visą reikiamą informaciją; ir
- i) komercinė ir (arba) nekomercinė naudojimo paskirtis.

18 straipsnis

Abipusiai sutartų sąlygų laikymasis

1. Įgyvendindama 6 straipsnio 3 dalies g punkto i papunktį ir 7 straipsnį kiekviena Šalis skatina genetinių išteklių tiekėjus ir (arba) su genetiniais ištekliais susijusių tradicinių žinių teikėjus ir naudotojus prirėikus į abipusiai sutartas sąlygas įtraukti su ginčų sprendimu susijusias nuostatas, kurios apima:

- a) jurisdikciją, kurioje vyktų visi ginčų sprendimo procesai;
- b) galiojančią teisę; ir (arba)
- c) alternatyvaus ginčų sprendimo galimybes, pvz., tarpininkavimą arba arbitražą.

2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad galimybė taikyti atgręžtinį reikalavimą būtų galima jų teisinėje sistemoje, laikantis galiojančių jurisdikcijos reikalavimų, tais atvejais, kai ginčai kyla dėl abipusiai sutartų sąlygų.

3. Kiekviena Šalis imasi atitinkamų veiksmingų priemonių, susijusių su:

- a) teise kreiptis į teismą; ir
- b) mechanizmų, susijusių su užsienio šalyse priimtų teismo sprendimų ir arbitražo sprendimų abipusiai pripažinimu ir vykdymo užtikrinimu.

4. Šio straipsnio veiksmingumą peržiūri Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių susitikimui, pagal šio Protokolo 31 straipsnį.

19 straipsnis

Tipinės sutarties nuostatos

1. Kiekviena Šalis prirėikus remia vienam ar keliems sektoriams būdingas tipines sutarties nuostatas, įtraukiamas nustatant abipusiai sutartas sąlygas.

2. Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių susitikimui, periodiškai tikrina, kaip taikomi vienam ar keliems sektoriams būdingi pavyzdiniai sutarties straipsniai.

20 straipsnis

Elgesio kodeksai, gairės, geroji patirtis ir (arba) standartai

1. Kiekviena Šalis prirėikus skatina rengti, atnaujinti ir naudoti savanoriškus elgesio kodeksus, gaires, gerąją patirtį ir (arba) standartus, susijusius su galimybe naudotis genetiniais ištekliais ir naudos dalijimusi.

2. Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių susitikimui, periodiškai tikrina, kaip taikomi savanoriški elgesio kodeksai, gairės, geroji patirtis ir (arba) standartai, ir svarsto konkrečių elgesio kodeksų, gairių, gerosios patirties ir (arba) standartų priėmimą.

21 straipsnis

Visuomenės informavimas

Kiekviena Šalis imasi priemonių, kuriomis siekiama visuomenę informuoti apie genetinių išteklių ir su genetiniais ištekliais susijusių tradicinių žinių svarbą, taip pat apie galimybę jais naudotis ir apie su naudos pasidalijimu susijusius dalykus. Tokios priemonės gali apimti, be kita ko:

- a) šio Protokolo ir jo tikslų skatinimą;
- b) čiabuvių ir vietos bendruomenių susitikimų su suinteresuotaisiais subjektais organizavimą;

- c) pagalbos čiabuvių ir vietos bendruomenėms ir suinteresuotiesiems subjektams tarnybų sukūrimą ir jų veikimo palai-
kymą;
- d) informacijos sklaidą per nacionalinį informacijos centrą;
- e) savanoriškų elgesio kodeksų, gairių, gerosios patirties ir (arba) standartų, parengtų konsultuojantis su čiabuvių ir vietos
bendruomenėmis bei suinteresuotaisiais subjektais, skatinimą;
- f) prireikus, vietos, regioninių ir tarptautinių patirties mainų skatinimą;
- g) genetinių išteklių ir su genetiniais ištekliais susijusių tradicinių žinių naudotojų ir tiekėjų švietimą ir mokymą jų
prievolių, susijusių su galimybe naudotis genetiniais ištekliais ir naudos dalijimusi, klausimais;
- h) čiabuvių ir vietos bendruomenių bei suinteresuotųjų asmenų įtraukimą įgyvendinant šį Protokolą; ir
- i) visuomenės informavimą apie čiabuvių ir vietos bendruomenių elgesio taisykles ir procedūras.

22 straipsnis

Gebėjimai

1. Šalys bendradarbiauja didindamos, plėtodamos ir stiprindamos žmogiškuosius išteklius ir institucijų gebėjimus, leidžiančius veiksmingai įgyvendinti šį Protokolą besivystančiose valstybėse, kurios yra šio Protokolo Šalys, visų pirma mažiausiai išsivysčiusiose ir mažose besivystančiose salų valstybėse bei pereinamojo laikotarpio ekonomikos Šalyse, taip pat ir per pasaulio, regionines, subregionines ir nacionalines institucijas ir organizacijas. Šiomis aplinkybėmis Šalys palengvina čiabuvių ir vietos bendruomenių bei suinteresuotųjų subjektų, įskaitant nevyriausybinės organizacijas ir privatų sektorių, dalyvavimą.
2. Didinant ir plėtojant gebėjimus, padedančius įgyvendinti šį Protokolą, visapusiškai atsižvelgiama į besivystančių valstybių, kurios yra šio Protokolo Šalys, visų pirma į mažiausiai išsivysčiusių ir mažų besivystančių salų valstybių ir pereinamojo laikotarpio ekonomikos Šalių, finansinių išteklių poreikius pagal atitinkamas Konvencijos nuostatas.
3. Besivystančios valstybės, šio Protokolo Šalys, visų pirma mažiausiai išsivysčiusios valstybės ir mažos besivystančios salų valstybės, taip pat pereinamojo laikotarpio ekonomikos Šalys atlikdamos savo pačių gebėjimų vertinimą turėtų nustatyti, kokių gebėjimų jų šaliai reikia ir kokie galėtų būti prioritetai, kad tuo būtų galima naudotis kaip pagrindu rengiant su šio Protokolo įgyvendinimu susijusias priemones. Tai darydamos tokios Šalys turėtų remti čiabuvių ir vietos bendruomenių ir suinteresuotųjų subjektų reikiamus gebėjimus ir prioritetus, kuriuos tos bendruomenės ir suinteresuotieji subjektai nustato, pabrėždamos moterų gebėjimų poreikius ir prioritetus.
4. Palaikant šio Protokolo įgyvendinimą gebėjimų didinimas ir plėtojimas gali, be kita ko, apimti šias pagrindines sritis:
 - a) gebėjimų įgyvendinti šį Protokolą ir laikytis jame nustatytų prievolių;
 - b) gebėjimų vesti derybas dėl abipusiai sutartų sąlygų;
 - c) gebėjimų rengti, įgyvendinti vidaus teisės aktus, administracines ar politines priemones, susijusias su galimybe naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimu, ir užtikrinti jų vykdymą; ir
 - d) valstybių gebėjimų plėtoti savo vidinius mokslinių tyrimų pajėgumus, kad padidintų savo nuosavų genetinių išteklių vertę.
5. Priemonės pagal pirmesnes 1–4 dalis gali apimti, be kita ko:
 - a) teisinį ir institucinį plėtojimą;
 - b) sąžiningumo ir teisingumo derybose skatinimą, pvz., mokymą vesti derybas dėl abipusiai susitartų sąlygų;

- c) atitikties stebėseną ir užtikrinimą;
- d) geriausių esamų ryšių priemonių ir internetinių sistemų panaudojimą sudarant galimybę naudotis genetiniais ištekliais ir vykdant naudos dalijimosi veiklą;
- e) vertinimo metodų kūrimą ir taikymą;
- f) biopaisėšką (angl. *bioprospecting*), su tuo susijusius mokslinius tyrimus ir taksonomijos tyrimus;
- g) technologijų perdavimą, infrastruktūrą ir techninius gebėjimus, leidžiančius užtikrinti tokio technologijų perdavimo tvarumą;
- h) galimybės naudotis genetiniais ištekliais sudarymo ir naudos pasidalijimo veiklos aktyvesnę prisidėjimą prie biologinės įvairovės išsaugojimo ir tvaraus jos sudedamųjų dalių naudojimo;
- i) specialias priemones, skirtas susijusių suinteresuotųjų subjektų gebėjimams, susijusiems su galimybe naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimu, didinti; ir
- j) specialias priemones, skirtas čiabuvių ir vietos bendruomenių gebėjimams didinti, daugiausia dėmesio skiriant tų bendruomenių moterų gebėjimų, susijusių su galimybe naudotis genetiniais ištekliais ir (arba) su genetiniais ištekliais susijusiomis tradicinėmis žiniomis, didinimą.

6. Siekiant skatinti sinergiją ir bendradarbiavimą didinant ir plėtojant gebėjimus, susijusius su galimybe naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimu, Galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo informacijos centrui pranešama informacija apie nacionaliniu, regioniniu ir tarptautiniu lygmeniu įgyvendinamas gebėjimų didinimo ir plėtros iniciatyvas, kaip nustatyta pirmiau išdėstytose 1–5 dalyse.

23 straipsnis

Technologijų perdavimas ir bendradarbiavimas

Pagal Konvencijos 15, 16, 18 ir 19 straipsnius Šalys bendradarbiauja įgyvendindamos technines ir mokslinių tyrimų bei technologijų plėtros programas, įskaitant biotechnologinių mokslinių tyrimų veiklą, vykdomą siekiant šio Protokolo tikslų. Šalys įsipareigoja remti ir skatinti galimybes naudotis technologijomis ir jų perdavimą Šalims, kurios yra besivystančios valstybės, visų pirma mažiausiai išsivysčiusioms valstybėms ir mažoms besivystančioms salų valstybėms, taip pat pereinamojo laikotarpio ekonomikos Šalims, kad būtų galimas patikimų ir gyvybingų technologijų ir mokslinės bazės, padedančios siekti Konvencijos ir šio Protokolo tikslų, kūrimas ir stiprinimas. Kai įmanoma ir tinkama, tokia bendradarbiavimo veikla vykdoma Šalyje (-se) ir su Šalimi(s), tiekiančia (-iomis) genetinius išteklius ir kuri (-ios) yra tokių išteklių kilmės šalis, arba Šalis ar Šalys, kuri (-ios) įsigijo genetinius išteklius pagal Konvenciją.

24 straipsnis

Valstybės, kurios nėra šio protokolo šalys

Šalys skatina valstybes, kurios nėra šio Protokolo Šalys, prisijungti prie šio Protokolo ir pateikti atitinkamą informaciją Galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo informacijos centrui.

25 straipsnis

Finansinis mechanizmas ir finansiniai ištekliai

1. Svarstydamos finansinius išteklius šiam Protokolui įgyvendinti, Šalys atsižvelgia į Konvencijos 20 straipsnio nuostatas.
2. Finansinis mechanizmas, sukurtas pagal Konvenciją, yra šio Protokolo finansinis mechanizmas.
3. Didinant ir plėtojant gebėjimus, minimus šio Protokolo 22 straipsnyje. Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių susitikimui, teikdama Šalių konferencijai svarstyti rekomendacijas dėl šio straipsnio 2 dalyje minimo finansinio mechanizmo, atsižvelgia visų pirma į besivystančių valstybių, kurios yra Protokolo Šalys, finansinių išteklių poreikį, įskaitant mažiausiai išsivysčiusias ir mažas besivystančias salų valstybes, ir į pereinamojo laikotarpio ekonomikos Šalių, taip pat į čiabuvių ir vietos bendruomenių, įskaitant tų bendruomenių moteris, gebėjimų poreikius ir prioritetus.

4. Šio straipsnio 1 dalies kontekste Šalys taip pat atsižvelgia ir į besivystančių valstybių, kurios yra Protokolo Šalys, visų pirma į mažiausiai išsivysčiusių valstybių ir mažų besivystančių salų valstybių, bei į pereinamojo laikotarpio ekonomikos Šalių poreikius nustatyti ir įgyvendinti jų gebėjimų didinimo ir plėtojimo poreikius šiam Protokolui įgyvendinti.

5. Rekomendacija dėl Konvencijos finansinio mechanizmo atitinkamuose Šalių konferencijos sprendimuose, įskaitant tuos, kurie buvo priimti prieš priimant šį Protokolą, taikoma *mutatis mutandis* šio straipsnio nuostatomis.

6. Per dvišalius, regioninius ir daugiašalius kanalus išsivysčiusios valstybės, kurios yra šio Protokolo Šalys, irgi gali skirti, o besivystančios valstybės, kurios yra šio Protokolo Šalys, ir pereinamojo laikotarpio ekonomikos Šalys gali gauti finansinių ir kitų išteklių šio Protokolo nuostatomis įgyvendinti.

26 straipsnis

Šalių konferencija, prilygstanti šio protokolo šalių susitikimui

1. Šalių konferencija prilygsta šio Protokolo Šalių susitikimui.

2. Konvencijos Šalys, kurios nėra šio Protokolo Šalys, gali dalyvauti Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių susitikimui, bet kurio posėdžio darbe stebėtojų teisėmis. Jeigu Šalių konferencija prilygsta šio Protokolo Šalių susitikimui, sprendimus pagal šį Protokolą priima tik šio Protokolo Šalys.

3. Kai Šalių konferencija prilygsta šio Protokolo Šalių susitikimui, Šalių konferencijos biuro narys, kuris atstovauja Konvencijos Šaliai, kuri tuo metu nėra šio Protokolo Šalis, pakeičiamas nariu, kurį išrenka Protokolo Šalys iš savo tarpo.

4. Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių susitikimui, nuolat peržiūri, kaip įgyvendinamas šis Protokolas, ir, remdamasi savo mandatu, priima sprendimus, reikalingus jo veiksmingam įgyvendinimui skatinti. Ji taip pat atlieka šiuo Protokolu jau pavestas funkcijas ir:

a) teikia rekomendacijas visais šio Protokolo įgyvendinimo klausimais;

b) steigia pagalbines institucijas, reikalingas šiam Protokolui įgyvendinti;

c) prašo ir prireikus naudojasi paslaugomis, pagalba bei informacija, kurią teikia kompetentingos tarptautinės organizacijos, vyriausybės ir nevyriausybės institucijos;

d) nustato būdą, kuriuo bus perduodama informacija, kurią reikia pateikti šio Protokolo 29 straipsnyje nustatyta tvarka, ir jos pateikimo reguliarumą bei nagrinėja šią informaciją ir atskaitas, pateiktas bet kurios pagalbinės institucijos;

e) nagrinėja ir prireikus priima šio Protokolo ir jo priedo pataisas bei visus šio Protokolo papildomus priedus, reikalingus šiam Protokolui įgyvendinti; ir

f) atlieka visas kitas funkcijas, kurių gali prireikti šiam Protokolui įgyvendinti.

5. Šalių konferencijos darbo tvarka ir Konvencijos finansinės taisyklės taikomos *mutatis mutandis* pagal šį Protokolą, išskyrus tuos atvejus, kai Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių susitikimui, priima kitą sprendimą bendru sutarimu.

6. Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių susitikimui, pirmąjį posėdį Sekretoriatas sušaukia kartu su Šalių konferencijos pirmuoju posėdžiu, kuris numatytas tuomet, kai įsigalios šis Protokolas. Vėlesni eiliniai Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių susitikimui, posėdžiai rengiami kartu su Šalių konferencijos eilinais posėdžiais, jeigu Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių susitikimui, nepriima kitokio sprendimo.

7. Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių susitikimui, neeiliniai posėdžiai šaukiami bet kuriuo kitu metu, jeigu Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių susitikimui, pripažįsta, kad jis reikalingas, arba gavus bet kurios Šalies raštišką prašymą, jeigu per šešis mėnesius nuo tos dienos, kurią Sekretoriatas nusiųtė Šalims prašymą, jam pritarė ne mažiau kaip trečdalis Šalių.

8. Jungtinės Tautos, jos specializuotos agentūros, Tarptautinės atominės energetikos agentūra ir bet kuri jų valstybė narė arba jų stebėtojai, kurie nėra Konvencijos Šalys, gali dalyvauti Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių susitikimui, posėdžiuose stebėtojų teisėmis. Bet kuriai nacionalinei ar tarptautinei, vyriausybinei ar nevyriausybinei įstaigai ar agentūrai, turinčiai kompetenciją šiame Protokole numatytais klausimais ir pranešusiai Sekretoriatui savo pageidavimą dalyvauti Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių susitikimui, posėdyje stebėtojo teisėmis, gali būti leista dalyvauti, jeigu ne mažiau kaip trečdalis dalyvaujančių Šalių tam neprieštarauja. Jeigu šiame straipsnyje nenustatyta kitaip, leidimas stebėtojams dalyvauti ir jų dalyvavimas reguliuojamas šio straipsnio 5 dalyje minima darbo tvarka.

27 straipsnis

Pagalbinės institucijos

1. Bet kuri pagalbinė institucija, įsteigta Konvencija arba pagal ją, gali Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių susitikimui, sprendimu teikti paslaugas, reikalingas šiam Protokolui įgyvendinti. Visuose tokiuose sprendimuose nurodoma, kokios užduotys bus vykdomos.

2. Konvencijos Šalys, kurios nėra šio Protokolo Šalys, gali dalyvauti stebėtojo teisėmis bet kurios tokios pagalbinės institucijos posėdžio darbe. Jeigu Konvencijos pagalbinė institucija prilygsta šio Protokolo pagalbinei institucijai, sprendimus pagal šį Protokolą priima tik šio Protokolo Šalys.

3. Jeigu Konvencijos pagalbinė institucija atlieka savo funkcijas, susijusias su šio Protokolo klausimais, tos pagalbinės institucijos biuro narys, atstovaudamas Konvencijos Šaliai, kuri tuo metu nėra šio Protokolo Šalis, pakeičiamas nariu, kurį išrenka Protokolo Šalys iš savo tarpo.

28 straipsnis

Sekretoriatas

1. Sekretoriatas, įsteigtas Konvencijos 24 straipsnyje nustatyta tvarka, prilygsta šio Protokolo sekretoriatui.

2. Konvencijos 24 straipsnio 1 dalies nuostatos, kuriomis nustatomos sekretoriato funkcijos, taikomos *mutatis mutandis* šiam Protokolui.

3. Tiek, kiek išlaidas, susijusias su sekretoriato paslaugomis šiam Protokolui, galima atskirti nuo kitų išlaidų, jas padengia šio Protokolo Šalys. Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių susitikimui, savo pirmajame posėdyje priima sprendimą dėl šiam tikslui reikalingų biudžetinių priemonių.

29 straipsnis

Stebėseną ir ataskaitas

Kiekviena Šalis stebi, kaip įgyvendinami šiame Protokole numatyti jos įsipareigojimai, ir Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių susitikimui, nustatytais terminais ir forma teikia Šalių konferencijai, prilygstančiai šio Protokolo Šalių susitikimui, ataskaitas dėl priemonių, kurių buvo imtasi šiam Protokolui įgyvendinti.

30 straipsnis

Procedūros ir mechanizmai, kuriais skatinama laikytis šio protokolo nuostatų

Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių susitikimui, savo pirmajame posėdyje svarsto ir tvirtina bendradarbiavimo procedūras ir organizacinius mechanizmus, kad būtų skatinama laikytis šio Protokolo nuostatų ir nagrinėjami atvejai, kai jų nesilaikoma. Šios procedūros ir mechanizmai prirėkus apima konsultacijų ar pagalbos teikimo nuostatas. Jos taikomos nepriklausomai ir nepažeidžiant ginčų sprendimo tvarkos ir mechanizmų, nustatytų Konvencijos 27 straipsnyje.

*31 straipsnis***Vertinimas ir peržiūra**

Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių susitikimui, įsipareigoja po 4 metų nuo tada, kai įsigalios šis Protokolas, ir vėliau Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių susitikimui, nustatytais terminais vertinti šio Protokolo veiksmingumą.

*32 straipsnis***Pasirašymas**

Šis Protokolas pateikiamas pasirašyti Konvencijos Šalims nuo 2011 m. vasario 2 d. iki 2012 m. vasario 1 d. Jungtinių Tautų būstinėje Niujorke.

*33 straipsnis***Įsigaliojimas**

1. Šis Protokolas įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo tos dienos, kurią valstybės ar regioninės ekonominės integracijos organizacijos, kurios yra Konvencijos Šalys, deponuoja penkiasdešimtąjį ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentą.
2. Šis Protokolas valstybei ar regioninei ekonominei integracijos organizacijai, kuri ratifikavo, priėmė ar patvirtino šį Protokolą arba prisijungė prie jo po to, kai buvo deponuotas penkiasdešimtas dokumentas, kaip nustatyta šio straipsnio 1 dalyje, įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo tos dienos, kurią valstybė ar regioninė ekonominės integracijos organizacija deponavo savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentą, arba tą dieną, kurią Konvencija įsigalioja tai valstybei ar regioninei ekonominei integracijos organizacijai, atsižvelgiant į tai, kuri data vėlesnė.
3. Įgyvendinant šio straipsnio 1 ir 2 dalis nė vienas regioninės ekonominės integracijos organizacijos deponuotas dokumentas nėra pripažįstamas papildančiu tuos dokumentus, kuriuos deponavo tos organizacijos valstybės narės.

*34 straipsnis***Išlygos**

Negali būti daroma jokių šio Protokolo taikymo išlygų.

*35 straipsnis***Pasitraukimas**

1. Šalis, praėjus dvejiems metams nuo dienos, kurią šis Protokolas įsigaliojo jos atžvilgiu, bet kuriuo metu gali pasitraukti iš Protokolo nusiųsdama depozitarui raštišką pranešimą.
2. Pasitraukimas iš Protokolo įsigalioja praėjus vieniems metams nuo tos dienos, kurią depozitaras gavo pranešimą, arba vėliau, tą dieną, kuri gali būti nurodyta pranešime apie pasitraukimą.

*36 straipsnis***Autentiški tekstai**

Šio Protokolo originalas, kurio tekstai anglų, arabų, ispanų, kinų, prancūzų ir rusų kalbomis yra autentiški, deponuojamas Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui.

TAI PATVIRTINDAMI toliau nurodyti tinkamai įgalioti asmenys nurodytą dieną pasirašė šį Protokolą.

PRIIMTA du tūkstančiai dešimtų metų spalio dvidešimt devintą dieną Nagojoje.

PRIEDAS

PINIGINĖ IR NEPINIGINĖ NAUDA

1. Piniginė nauda gali apimti tai, kas toliau išvardyta, bet tuo neapsiribojama:
 - a) naudojimosi mokesčiai (mokestis) už kiekvieną paimtą ar kitaip įgytą mėginį;
 - b) išankstinės išmokos;
 - c) tam tikrais etapais mokamos išmokos;
 - d) procentinės išmokos už naudojamąsi nuosavybę;
 - e) licencijų mokesčiai komercializacijos atveju;
 - f) specialūs mokesčiai, mokėtini patikos fondams, remiantiems biologinės įvairovės išsaugojimą ir tvarų naudojimą;
 - g) atlyginimai ir lengvatinės sąlygos, kai abipusiai susitariama;
 - h) mokslinių tyrimų finansavimas;
 - i) bendros įmonės;
 - j) bendra susijusių intelektualinės nuosavybės teisių nuosavybė.
2. Nepiniginė nauda gali apimti tai, kas toliau išvardyta, bet tuo neapsiribojama:
 - a) dalijimasis mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros rezultatais;
 - b) bendradarbiavimas įgyvendinant mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programas ir prisidėjimas prie jų įgyvendinimo, visų pirma tai gali būti biotechnologinių mokslinių tyrimų veikla, kai įmanoma – genetinius išteklius teikiančioje šalyje;
 - c) dalyvavimas kuriant produktus;
 - d) bendradarbiavimas ir prisidėjimas švietimo ir mokymo srityje;
 - e) leidimas naudotis genetinių išteklių *ex situ* infrastruktūra ir duomenų bazėmis;
 - f) žinių ir technologijų perdavimas genetinių išteklių tiekėjui sąžiningomis ir palankiausiomis sąlygomis, įskaitant koncesijas ir lengvatinės sąlygas, kai dėl to susitariama, visų pirma tai gali būti žinios ir technologijos, susijusios su genetinių išteklių naudojimu, įskaitant biotechnologijas, ar kurios svarbios biologinės įvairovės išsaugojimui ir tvariam naudojimui;
 - g) gebėjimų perduoti technologijas didinimas;
 - h) institucinių gebėjimų didinimas;
 - i) žmogiškieji ir materialūs ištekliai, kuriais siekiama stiprinti naudojimuisi nustatytų taisyklių administravimą ir vykdymo užtikrinimą;
 - j) mokymas, susijęs su genetiniais ištekliais, visapusiškai dalyvaujant šalims, tiekiančioms genetinius išteklius, ir, jei įmanoma, tokiose šalyse;

- k) galimybė naudotis moksline informacija, susijusia su biologinės įvairovės išsaugojimu ir tvariu naudojimu, įskaitant biologinę inventORIZaciją ir taksonominius tyrimus;
 - l) vietos ekonomikos skatinimas;
 - m) moksliniai tyrimai, atitinkantys prioritetinius poreikius, pavyzdžiui, susijusius su sveikata ir aprūpinimo maistu saugumu, atsižvelgiant į genetinių išteklių vietinį naudojimą genetinius išteklius tiekiančioje šalyje;
 - n) instituciniai ir profesiniai ryšiai, galintys atsirasti iš naudojimosi ir naudos dalijimosi susitarimo ir vėlesnės bendradarbiavimo veiklos;
 - o) nauda, susijusi su aprūpinimo maistu saugumu ir pragyvenimo užtikrinimu;
 - p) socialinis pripažinimas;
 - q) bendra susijusių intelektualinės nuosavybės teisių nuosavybė.
-